

REVIJA SUVREMENOG TURSKOG FILMA U KINU VALLI: KAPLANOGLU, KIZILTAN, BOULMETIS, ALADAG I CEYLAN

Paradigma turske filmske poetike

Upravo je film "Začiniti život" Tassosa Boulmetisa dobar primjer da se političke, nacionalne, povijesne, kulturne i sve ostale razlike ili traume pogledaju iz perspektive kuhinje jedne obitelji, a ne s pozornica i govornica politike. Režiser se fokusira na orijentalne mudrosti koje su svima zajedničke i nudi začine koji čine život. Dobro ih je ponekad promiješati, možda ponekad i namjerno pogriješiti i umjesto papra dodati cimeta, a ako je jelo nakon toga ukusno, koga briga ima li soli unutra

PIŠE Mate ĆURIC

U sklopu Sajma knjige, ali i u fokusu Turske, dobro se uklopila i revija suvremenog turskog filma u kinu Valli. Dobro iz razloga što daje uvid u ovu kinematografiju kroz djela i autore koji posljednjih godina osvajaju prije svega najvažnije europske nagrade, a ako tome dodamo i osvajanje publike pred malim ekranima nizom sapunica, očito je da ništa nije slučajno i da se jedan sistematski rad od teksta do filma na kraju itekako isplatio.

Premda smo u Puli gledali filmove koje smo na neki način već upoznali, od "Meda" Semiha Kaplanoglua, koji je osvojio Zlatnog medvjeda u Berlinu, "Takve, straha od Boga" Oezera Kizitana (nedavno prikazan i na malim ekranima), do "Strankinje" Feoa Aladaga koji je dobio Europsku nagradu u Berlinu 2010., filmovi "Začiniti život" Tassosa Boulmetisa (grčko-turska koprodukcija koji je 2005. bio nominiran za Oscara) i "Tri majmuna" Nuriya Bilge Ceylana (najnagrađivaniji autor u povijesti turskog filma s oko 50-ak nagrada), zavrjeđuju posebnu pažnju.

Oni su na neki način paradigma turske filmske poetike,

izraza i sadržaja, dugih kadrova i spore vožnje, u kojima prevladava tradicija kroz ambijent obitelji i naslijeđa te često odnos djeda i unuka, manje oca i sina, kao izazov pred suvremenosti, najprije prepoznate preko Fatiha Akinu koji je tursku priču ispričao u Njemačkoj i tako otvorio Pandorinu kutiju o snazi koncepta multikulturalnosti koji se urušava. No, i tada nije u prvom planu kritika radi kritike, već jedno duboko poniranje u slojevito kulturološko naslijeđe, a ono se najbolje očituje na sudbinama ljudi i karaktera.

"Amarcord" s ruba Mediterana

Upravo je film "Začiniti život" Tassosa Boulmetisa dobar primjer svega toga da se i političke, nacionalne, povijesne, kulturne i sve ostale razlike ili traume pogledaju iz kuhinje jedne obitelji, a ne s pozornica i govornica politike. Ono što vrijedi za odnos Turaka i Grka, vrijedi za mnoge druge, posebno na Balkanu, ali se režiser fokusira na orijentalne mudrosti koje su svima zajedničke i nudi začine koji čine život. Dobro ih je ponekad promiješati, možda ponekad i namjerno pogriješiti i umjesto papra dodati ci-

"Začiniti život" - Fanis i njegov djed Vasilis

Iz filma "Med"

meta, a ako je jelo nakon toga ukusno, koga briga ima li soli unutra.

Eto, tako traumatične slike izgnanih Grka iz Turske (zbog ciparske krize) i Istanbula kao

središta svijeta, vječitog grada, vidi Boulmetis začinjavajući i govorom trenutne odnose na povijesnoj skali - ista obitelj u Turskoj govori Grči, u Grčkoj i turski, a kada se opet nadu

na starim mjestima prelaze na univerzalni engleski. Dakle, ni to ne može biti prepreka ako se želimo čuti, ili dodati malo začina. Fanis (Georges Corraface) je unuk koji kuha-

njem otkriva tajne života, a djed je inspiracija koja dodaje začine te na kraju sve miriše na mali "Amarcord" s ruba Mediterana.

Ponovni susret starih nadanja

Ima tu i one sapunaste romantike o ponovnom susretu starih nadanja, a što je ljubav nego stalno iščekivanje i nikad ostvaren san, pritajenog humora kroz karakterne osobine likova, onako da nitko nije smiješan, ali ni ismijan, premda su teme suvremenog turskog filma, kao i u sapunicama, pune žrtava silovanja i obeščašćenja koja traže osvetu i pravdu, prihvatanja i pomirenja, dogovorenih brakova, poput sudbine likova u Aladagovom filmu "Strankinja", koji se odvija između Istanbula i Berlina, ali su ipak obiteljske priče te koje dominiraju pa čak i kroz ove bolne epizode.

Tako je u "Medu" između oca i sina medara - težak život i slatki izazov - u strahu od Boga u "Takvi" usamljeniku i poniznom slugi iz same srži islamstva, posebno kod Ceylana, kojega se ne smije propustiti (večeras u 19 sati) u ponovnom susretu jedne obitelji i njenih malih laži, a da su ovo nove i izazovne teme u ponovno otkrivenom svijetu Sulejmana Veličanstvenog najbolje pokazuje prepuno kino. Za one koji žele i više od ovoga neka potraže i filmove autora poput Abdullaha Oguza, Çagana Irmaka (Moj otac i moj sin), mlade redateljice Ilksen Basarır (Ljubav na drugom jeziku), Orhana Oguza ili Orhana Eksikoya i Zeynela Dogana (Glas moga oca).